Ч. 32. Львів, вторник дня 10. лютня (29. сїчня) 1913. Річник XVII.

ПЕРЕДПЛАТА на „РУСЛАНА“ виносить: в Австриї:

на цїлий рік . . . . 24 К
на пів року . . . . . 12 К
на чверть року . . . . 6 К
на місяць . . . . . 2 К

За границею:

на цїлий рік: зі щоденною висилкою 7 долярів або 14 рублїв; з висилкою двічи в тижни 6 долярів або 12 рублїв; з висилкою що суботи 5 долярів або 10 руб. Поодиноке число по 10 сотиків.

Телєфон Редакциї ч. 1484.

Конто почт. щадниці ч. 98.704.

РУСЛАН

християньско-суспільний дневник.

„Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска“. — З Руслановых подьмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских сьвят о 5 год. по полудни. — **Редакция, адмінїстрация** і експедиция „Руслана“ при **ул. Хмєльовского ч. 15, II. поверх.** Експедиция місцева в Аґенциї Соколовского ул. Ягайлоньска ч. 7.

Рукописи звертає ся лише на попередну застороґу.

Реклямациї лише неопечатані в вільні від порта. — Оповістки звичайні приймають ся по ц ні 20 с. від стрічки, а в „Надісланім“ 40 сот. Подяки і привітання доносеня по 30 сот. від стрічка

Остання проба.

(△) Балканьский Союз розпочав нову війну з Туреччиною, покладаючи надїї наконечного рішеня на боєве щастє. На південнім Сході Европи закипіла знов війна на чотирох боєвищах а людска кров полила ся знов широкими струями.

В такій хвилї наш сїдоголовий монарх підняв ще одну пробу, щоби обезпечити европейский мир. А коли на Балканї знов гримлять гармати і пукають рушницї, вижидає весь сьвіт з напруженою увагою вісти, яку цїсарский відпоручник привезе з царского двора.

Зараз після виїзду кн. Гогенльоге розпущено найдивачнїйші вісти і здогади про цїль єго посланництва. Тимчасом у віденьских міродатних кругах панує як найзавзятїйше мовчанє і найстрогійша тайна що до змісту цїсарского письма до царя. Навіть найменшого натяку не оповіщено з урядового боку про цїль посланництва кн. Гогенльоге, а зазначено лише, що такий крок, як теперішнїй, не є нїчим незвичайним в таких преважних часах. Однак при всїм тім не можна відказати високополїтичного значіня посланництву і подорожи кн. Гогенльоге, а се є неперечно і прилюдною тайною, що ся подорож остає в найтїснїйшій звязи з сучасним межинародним положенєм і з взаєминами між Росиєю і Австро-Угорщиною.

Про близші цїли і наміри сеї подорожи і можливі єї виглядн було би передчасно вже нинї говорити. Однак неперечно між Австро-Угорщиною а Росиєю є чимало таких питань, котрі вимагають пояснєня. Завелоб се нас за далеко, колиб ми хотїли тут сї настрої і роздратованя пригадувати, котрі ще й нинї в ідбивають ся в Петербурзї яко наслїдки прилуки Босни й Герцоґовини і викликаного нею пересиленя.

Досить вказати лише на події минулої осени, щоби зрозуміти, що ясна і отверта пересправа між обидвома монархами була би вельми потрібна а може навіть хосенна. Сеж загально відомо, що Росия рівночасно з почином балканьскої війни розпорядила пробну мобілїзацию і з того часу дальше веде вельми запопадливо воєнні приготовленя на західній і південній границї. Приймаючи навіть за правду се запевнюване, що сї приготовленя не мають метою нїякої погрози супроти Австриї, а є лише тактичним маневром, щоби обезпечити балканьским державам більшу свободу на задах, то всеж могли єї розпорядки викликати певне затривоженє нашої монархії і поважні сумнїви.

Само про себе зрозумілими були супротивні заряджена Австро-Угорщини. На короткий час перед новим роком запитувано з Петербурга у Відні, чи Австро-угорска монархія схотїла би рівночасно з Росиєю відкликати свої заряджена на північній і східній границї монархії. На те вислано з Відня відповідь, що розпорядки в Галичинї не дають нїякого поводу до занепокоєня, бо скріпленє галицких залог є лише вислїдом переведеня нового військового закона, а тим самим підвисшеня презенцийної сили мирового стану війска. А що до уруженя на полудни, то неможливо сего відкликати так довго, як довго непевне положенє на Балканї не виключає можливости немилих несподіванок. Наслїдком сеї відповіди Росия задержала війска останнього річника, котрі з новим роком ст. ст. повинні бути розпущені.

Тимчасом також поступованє российскої дипльомациї в найновійшій добі балканьского пересиленя виказало дивні прояви. Про крок российского посла в Царгородї зроблений рівночасно майже з врученєм збірної ноти турецкому правительству, не відомо вправдї майже нїчого певного. Однак обставина, що российска окремішна акция відбула ся, і що Росия не вважала потрібним після останної ноти Туреччини дораджувати в Софії умірености і уступчивости, промовляють за таким припущенєм, що Росия має намір станути окремо поза порозумінєм всїх европейских держав. Вправдї все те заперечують завзято в Петербурзї, але мимо того не прояснено доси намірів российскої полїтики.

Що у Відні бажають щиро мира, проте в Петербурзї не повинні би зовсїм сумнївати ся. Коли би отже посланництво кн. Гогенльоге мало сей успіх, що у Відні набрали би такого самого переконаня що до российскої полїтики, то тим способом зробило би се посланництво велику прислугу. Імовірно сегодня цїсар одержить вже письмо царя, яко відповідь на свій лист. Тодї буде Австро-Угорщина знати, як думає Росия про балканьску полїтику і яке становище думає Росия занати що до полагоди балканьских питань. тодї дізнає ся також Европа, чи має сподївати ся злагоди межинародного напруженя, чи грозять нові небезпеки европейскому мирови.

На сучасні теми.

Годї зрозуміти нашу байдужність під теперішну переломову хвилю. Заносить ся на важні-преважні події, які можуть рішити нашу долю на цїлі столїтя. На наших очах важить ся судьба неодної держави, а може головно судьба нашого народу. А ми живемо спокійно, дивимо ся перед себе байдужно, як би нїколи нїчо. Можливо, що цїла завируха й скінчить ся на разї нїчим, але можлива й друга евентуальність. Можливо, що в тій заверусї не змінить ся зовсїм наше положенє, але дуже можливо, що й змінить ся. В кождім разї як не тепер, то в недалекій будучности прийде рокова для нас хвиля. Значить, ми не можемо нїяк сидїти з заложеними руками і приглядати ся з олїмпійским спокоєм подіям, які відбуваюсь ся і можуть ще відбути ся коло нас, а треба нам конечно зробити собі ясний погляд на полїтичне положенє, виробити собі готовий і добре обдуманий плян на всяку можливу зміну нашого положеня. Не конець на тім. Ми повинні до переведеня того пляну бути цїлковито приготовані.

Говорім яснїйше. Загально признана всїми річ, що між Австриєю а Росиєю мусить прийти до оружної розправи. Чи се стане ся сего року, чи за пятьдесять лїт, се нїчого не зміняє. А вислїд кождої війни завсїгди непевний. Є між иншими дві важнїйші комбінациї: або східна Галичина дістане ся під Росию, або Волинь, Поділє і Україна прийдуть під панованє Габсбурґів.

Чи стане ся одно чи друге, завсїгди буде се для нас величезною зміною, до котрої ми на разї зовсїм не приготовані, ба навіть і не заносить ся на се, аби ми взагалї хотїли над сим призадумати ся. Готово вийти таке, що повторить ся історія 1772. року, я з нею нещасна фраза: Українців застав сей рік зовсїм неприготованих.

Чи ми уявляємо собі бодай, яка нас жде судьба, коли би так Галичина знайшла ся в обіймах Росиї? Що стало би ся тодї з нашим культурним доробком, що стало би ся тодї з нашою Церквою? Чи інтелїґенция на стілько сильна й солїдарна, чи нарід на стіль-

---

І. Н. Потапенко.

Маленька гра.

(Дальше.)

Війшов Петро Алексїєвич.

— Тфу! Заморили мене цїлком! Тяжке, брате, господарске занятє! Ну і що Наденька грала тобі, співала?

— Надія Александрівна чудово грає і чарівно співає! Она дійсна артистка! — сказав Прасов.

— О так, так! Чи не правда, який у неї гарний голосок? Преціньї я ледви чи не перший оцінив єго! Памятаєш, Надю, я сказав тобі в Москві: коли я не раджу вам вступити на сцену, то лише з еґоїзму, тому що хочу бачити вас своєю жінкою! В такий спосіб я осьвідчив ся. чи не правда, що оригінально?

— Так, ти був тодї еґоістом, се правда. Талантови треба давати ширше поле, а не прятати єго на селї... завважав Прасов.

Надія Александрівна відійшла на бік, сїла біля отвореного вікна, і підперши голову одною рукою, глядїла в даль, де крізь галузи акаций видно було, як з поза ставка випливав місяць.

— В селї, брате, можна найти також не мале поле до працї, відповів Обридлов. — Спитай лише Надї, чи мало у неї працї? Домове ґаздівство, дїти, та мало чого иншого? Ось Володко підросте, треба подбати про єго образованє... Словом, тут для матери і ґаздинї таке широке поле, якого не дасть нї одна сцена на сьвітї. Що сцена? Забава для других, розривка, а тут — житє для себе і для дїтий. Я се ставлю висше...

— Погляньте, Николаю Серґєєвичу як, гарно сходить місяць! — нараз перебила єго слова Надія Александрівна. — Глядїть скільки поезиї в тій ночи!... Знаєте що? Ви умієте гребти? Поїдемо на лодцї!

— На лодцї? махинально спитав Прасов і замовк.

Розуміє ся, що пропозиция сама по собі не уявляла нїчого самого по собі незвичайного. Ну, що тут такого?... З жінкою приятеля який єму безусловно довіряє, переїхати ся на лодцї! Нїчого особливого. Але се було сказано таким дивним тоном, і так нарочно були перервані слова Петра Алексїєвича, що Прасов задумав ся. Однак, треба було відповісти, бо довше мовчанє ставало неприличним

— Дуже радо, відповів, наконець, Прасов. — Але ...я майже не умію гребти!...

— Як!?... Ви не умієте гребти? Ось дивно!

— Деж менї було научити ся? На ріцї Москві не до плаваня човном.

— Але я сама знаменито гребу! Я вас провезу і вам буде соромно.

Прасов почув себе знов у клопотї. Треба було придумовати нову причину, бо він майже дав собі слово від сеї хвилї, бути осторожним. Він за себе не бояв ся. Надія Александрівна була мила і ґраціозна, але всего того було за мало, щоби він позволив собі на який небудь крок, за який опісля довело би ся паленїти перед лицем свого приятеля. І він сьміло спускав ся на твердість свого характеру. Але не можна з такою самою певностю ручити за жінку, хоть би й цїлком порядну, але так нервово настроєну. Глядячи на її дивні, наглі поступки, він кождої хвилї ждав від неї якого небудь нерозважного кроку. Тому він шукав на всякий спосіб якоїсь відповідної причини, щоби ударемнити сю поїздку на лодцї.

— Розумієш ся, що і ти поїдеш з нами? — звернув ся він до Обридлова.

— Я?... Я, брате, не особливий приятель тої поезиї. А впрочім, хиба в характері робітника, гребця?.. Добре, коли се конечне, відповів Обридлов просто і спокійно.

— Нї, вже прошу вас!.. мужа не кличте. Він буде нарікати і нудьгувати задля якого небудь обруча з повоза!... Нї, нї, поїдемо в двійку! Така поетична картина жадає невідклично tete-a tete: **він і она!**

І она голосно розсьміяла ся. Прасов глядїв на свого друга і вичікував, що він спаленїє, здвигне бровами, тупне ногою, словом — в такий, або иншій спосіб виявить невдоволенє. Але замість того, Петро Алексїєвич в найбільше добродушний спосіб, розреготав ся. Картина, нарисована жінкою, показала ся єму лише забавною.

— Ну, щож, баба з воза — їхати лекше! — сказав він по українськи.

— Ось бачите?! — завважала Надія Александрівна. — Так попливемо?

— Їдь, голубчику, їдь! Але я думаю, що се скоро надоїсть тобі, звернув ся Обридлов до приятеля. — Нема нїчого монотоннїйшого від плаваня лодкою.

Прасову оставало лише поклонити ся і виявити згоду. Довше він не находив можливости, викручувати ся.

— А я розтягну ся на канапі і буду мріти! сказав Обридлов.

І в дійсности сїв на канапу і з солодкою міною придумував над тим, щоби лячи.

— Про що будеш мріти? Чи про пару нових свиний, які ти замовив з Угорщини — зі злобою в голосї запитала Надія Александрівна.

— А що ти думаєш. На сю породу я покладаю великі надії і признаю ся, що тут є про що подумати — дуже серіозно завважав Петро Алексїєвич.

Нї, сего чоловіка годї було рішучо вивести з рівноваги.

„І се походить звідси, що він без граничнo покладає ся на непохитну вірність своєї жінки, думав Прасов. — Нї, тут велике непорозуміне, яке може стати ся страшним. Но, розуміє ся, не я буду найблизшою причиною до катастрофи. Від того надію ся, судьба обереже мене“.

Заспаний Гнат знїс весла на лодку, відвязав її від містка, і держав за конець шнурка та ждав, доки пани не війдуть.

Надія Александрівна війшла до лодки і сїла до весел.

— Сїдайте позаду! — сказала она Прасову, котрий не знаючи, куди сїсти, вертїв ся і сильно хитав лодкою.

— А ви, по крайній мірі, вмієте правити кермою.

— Се умію! відповів Прасов, котрий і гребти умів, коли сказати правду, та сїв біля керми.

Лодка повільно відплила від містка.

(Дальше буде)

ко национально осьвідомлений, аби ми могли довго й успішно ставити чоло московскій навалї?

Чи уявляють собі також закордонні Українці, о скілько змінило би ся їх положенє в Австриї і яка жде їх страшна відвічальність перед своїм народом, коли би та рокова хвиля застала їх зо сїм неприготованих? Лячно подумати, що за злочин взяли би тодї на свою совість за занедбанє та невикористанє тої хвилї.

Тут з окрема хочемо звернути увагу на евентуальну судьбу і відповідну задачу нашої Церкви серед тих ріжних полїтичних комбінаций.

Коли би ми дістали ся під Росию, тодї, на нашу думку, гр.-кат. Церква була би дуже нещаслива. Повторила би ся судьба унїятів на Українї, Волини, Поділю і Холмщинї в 18. і 19. столїтю. Правда, тепер в Галичинї не те, що було в двох попередних столїтях в загарбаних Росиєю українських провінциях. В Галичинї і сьвідомість национальна і релїгійна поступила о много вперед. З нами Москаль не дав би собі так легко ради. Але не забуваймо, що у нас ще й тепер є велике число сьвящеників-русофілів, які в своїй переважаючій части стало би ся безперечно гідними наслїдниками Попеля і Семашка. Памятаймо, що у нас є чимало русофільских сїл, котрі би сейчас перейшли на православє. Памятаймо вкінци, що наше українське духовеньство не є зовсїм зорганізоване і цїлковито не підготоване до борби з так сильним ворогом, яким було би д е р ж а в н е православє. Памятаймо вкінци, що наш нарід навіть з табору українського не обучений ще доси достаточно в ріжницях між католицкою а православною вірою, отже і аґітация за сею послїдною, поперта сильною рукою держави, хто знає, чи не принесла би пожалованя гідних наслїдків?

Супроти сего, як виглядала би наша Церква під Росиєю, не трудно вгадати.

А ми, хоч се знаємо, та помимо того нїчого не робимо. Лишаємо нашу Церкву на ноталу непевної судьби. Правда, в послїдній хвилї годї щось тревалого вдїяти, але все таки можливо хоч се — те перевести, хоч кинути плян якоїсь оборонної орґанізациї.

Возьмім тепер другу евентуальність. Возьмім, що Австрия дістала би цїлу правобережну Україну. Тодї отвирає ся нам широке поле до сьвятої, апостольскої працї. Тодї може прийти до рокової хвилї злуки цїлої України з Апостольским престолом. Але до сего треба великаньскої працї головно з боку галицкого духовеньства. Ся праця повинна бути добре обдумана, і послїдовно переведена. До сеї працї треба викінченого приготованя.

А чи ми приготовані хоч в дрібній части? Чи ми маємо хоч відповідну лїтературу, відповідні институциї? Чи ми хоч думаємо о тім?

Ми згадуємо про події, котрі мусять колись наступити, згадуємо про працю, котра жде нас на певно, як не тепер, то в найблизшій будучности. А помимо того всього ми спимо. Коби сей сон не пімстав ся на нас і на наших дїтях!

Не так поступають наші сусїди. Они приготовляють ся і то сильно приготовляють ся на всяку евентуальність. Они рішили ся навіть на так неможливе нині, майже божевільне дїло, як революция на три фронти, а помимо того приготовляють ся. Що не стане ся — мовляв — а ми будьмо готові. Ось перед нами найновійша відозва „Polskiej Młodzieży Niepodległościowej“ з Варшави, Кракова, Львова і заграниці до „Ogółu Społeczeństwa Polskiego“. З сеї відозви, розкидуваної між польскою молодежию, навіть ґімназияльною, бачимо, що Поляки приготовляють ся до справдїшної оружної розправи з „t r ó j n a j a z d e m, bo przemoc każdego z trzech zaborów niszczy nas i deprawuje.. I dlatego obcym nam będzie kompromis z zaborczą potęgą, bo i n n ą j e s t r z e c z ą w y z y s k a n i e s y t u a c y i, a i n n ą s o j u s z z n a j a z d e m“. При кінци взиває відозва „o s t r z a m i b a g n e t ó w skrzesać świt“.

Поляки збирають навіть датки на „Polski Skarb Narodowy“ (P. S. W.), роблять військові вправи з своїми скавтами, орґанізують ся, нараджують ся, усьвідомляють маси...

Поляки, котрих мрія, повторяємо, є на разї чистою неможливостю... А ми, котрих ждуть напевно ті, лише чисто орґанізацийні, задачі, про котрі була бесїда в горі, ми спимо на те, аби потім знов плакати та нарікати на других, на обставини.

Я.

З державної ради.

Буджетова комісия відбула минулого тижня кілька засїдань, на яких переведено подрібну розправу над предлогою про заложенє і т а л ї й с к о г о у н ї в е р с и т е т а.

П. Е р л є р (нїм.-нар.) виголосив обструкцийну бесїду. По двогодинній бесїдї п. Ерлєра, перервано раїшне засїданє. На пополудневім засїданю закінчив п. Ерлєр свою бесїду, почім промовляло 8 бесїдників. Принято внесок п. Мальфатія на замкненє дискусиї. По промові пп. Мальфатія і Фрідмана засїданє замкнено.

На слїдуючім засїданю, в пятницю, мінїстер просьвіти, др. Г у с а р е к, заявив, що правительство занимає становище, що Італїйцям належить ся правнича всеучилня в їх рідній мові. Заложенє італїйского правничого видїлу в Терстї не відповідає цїли, бо нема там условин до такої висшої школи. Коли би се ухвалено, правительство не могло би уважати справи італїйского університета за розвязану. Бесїдник закінчив свою бесїду ось якою заявою: Теперішна справа є високо культурною справою, а для розвязки єї є потрібний мир і згода. Дайте італїйскому правничому видїлови відповідне місце, де супокійно буде міг розвивати ся, а обовязком заряду просьвіти буде дбати про добрий розвій сего видїла. Коли однак визначите єму місце, де про супокійний розвій нема бесїди, в такім случаю сей видїл занидїє.

Підчас дальших нарад над італїйским правничим видїлом виголосив бесїду п. Д н і с т р я н ь с к и й. В своїй бесїдї пригадав українські домагання в університетскій справі. Говорив, що Русини хотять передовсїм запевнити свій дотеперішний стан посїданя на львівскім університетї. Не зрікають ся они однак цїсарского відручного письма, але бажають, щоби правительство внесло зараз начерк закона про заложенє українського університета з рівночасним означенєм місця єго.

Підчас дальшої промови п. Дністряньского прийшло до живої виміни слів межи ним а польскими членами комісиї. П. Дністряньский говорив, що стан на львівскім університетї є сего рода, наче би дві родини занимали мешканє з 6 кімнатами, але лише одну кімнату відступили Русинам.

П. Рознер: Преціньс Ви занимаєте у Львові лише винаняте помешканє.

П. Дністряньский заперечив відтак, наче би Русини стреміли до утраквізациї львівского університета і заявив, що є противником утраквізациї, а прихильником повного розділу катедр.

П. Рознер: Ми можемо отже згодити ся. Але ви не хочете признати польского характеру львівского університета.

П. Дністраньский: Львівский університет не є польский. Є він посередним твором.

Вкінци заявив ся п. Дністряньский за Терстом, яко осїдком італ. видїла.

Найблизше засїданє відбуде ся в середу по полудни.

Просимо домагати ся „Руслана“ по всїх реставрациях, каварнях, торговлях і приєднувати нам нових передплатників в кругах своїх знакомих.

Війна на Балкані.

Донесеня з поля бою на лїнії Чаталджі є так суперечні, що властиво не знаємо, що там дїє ся. Телеґрами з Царгорода говорять про турецкі побіди, а телеґрами з Софії про болгарскі побіди. Правда — як все в таких случаях — лежить по середині, то значить, що відбули ся лише дрібні сутички і в певних точках турецкі виддїли приневолили Болгар до відвороту, а на инших Болгари побили турецке військо. До великої, рішаючої битви ще не прийшло.

Події на поли війни викликують величезне заїкавленє в цїлій Европі, яка вижидає нетерпеливо вістий про дальші події під Чаталджою і біля Ґалїполї. Бо від сего зависить цїле міжнародне положенє. Коли би Болгарам удало ся віднести біля Ґалїполї рішаючу побіду, то дарданельска справа стала би актуальною. Здає ся, що власне тому заохочує Росия Болгарию до дальшої війни, щоби дарданельску справу поставати на дневнім порядку. Однак Анґлія саме з сеї самої причини нерадо бачить нову війну і може бути, що наслїдком сего витворить ся нове міжнародне положенє і нове уґрупованє великодержав. Анґлія найочевиднїйше відсуває ся від Росиї і тридержавного порозуміня. Між Нїмеччиною і Росиєю настало рівнож деяке напруженє з оглядом на наміри Росиї в Малій Азиї. Се саме відносить ся у взаєминах Анґлиї до Росиї в дарданельскій справі. Берлїньскі часописи доносять, на що случай виплиненя грецкої фльоти на дарданельскі води великодержави запротестують проти сего і пороблять заходи о відновленє мирового посередництва.

Битви під Чаталджою.

В Царгородї оголошено таку оповістку: Ворог (Болгари) цофає ся щораз дальше від Чаталджі; приходить притім до сутичок. Особливе остра була сутичка біля Буляя.

Знов же болгарска аґенция таке оповіщує: Турецке військо в Чаталджі посунуло ся в трех напрямах вперед. Одна колюмна з 6 баталїонів, з підпомогою кріпостної артилєриї, два кружляки і дві торпедові лодки біля Буюк Чекметіє, вимашерувала проти болгарского війска, яке обсадило становище біля Арнавтскей. Одним наступом відперли Болгари сю колюмну до моста в Буюк. Друга колюмна з двох баталїонів, яка вирушила в пятницю до Баґческей, цофнула ся вчера, пражена огнем піхоти і болгарскої артилєриї, за Карассу, не вичікуючи безпосереднього наступу, до котрого ладили ся Болгари. Один ворожий полк з віддїлом мітралєз і одною гірскою батериєю посунув ся до села Ґукчелїй, де єго заатакували Болгари. Полк приневолено до відвороту в неладї; на боєвищи оставлено ранених і вбитих. Часть Турків хотїла в области Деркос перейти до зачіпної борби, однак ся борба не повела ся; Турки цофнули ся. Через цїлий день болгарскі лїтаки кружляли над Чаталджою.

До „Frankf. Ztg.“ доносять з Царгорода: Задня турецка сторожа хотїла обійти лївe болгарске крило, але була побита на голову.

Отже всї змагання Турків на лїнії Чаталджі перейти до зачіпного дїланя не принесли найменшого успіху. Серед вбитих і ранених турецких жовнїрів є також мурини. Ударемнено пробу причаленя Турків біля Бодіни, на побережу Чорного моря. Турки полишили 50 трупів на полї битви.

Крім сих вістий є ще й така, подана болгарскою аґенциєю: Турки перейшли онодї до зачіпних кроків проти болгарского війска, що стоїть перед Буляір. Кровава битва тревала до 3. по полудни. Болгари відперли напад і здоганяли Турків аж під укріпленя Буляір. П о л е б и т в и б у л о в с т е л е н е м н о ж е с т в о м т р у п і в і р а н е н и х. Турецкі полонники розказують, що по турецкій сторонї брало участь в нападї 6 дивізий. Болгари не уступились ні на крок і на напад відповіли енерґічно. При сумерку хотїли Турки висадити на сушу біля Харкеуй військо під охороною д р а й ц я т и военних кораблїв. Ледво Турки зачали висїдати, напали на них болгарскі віддїли і нанесли їм значні втрати, почім турецкі кораблї відплили. Через сї неповодженя понехали Турки дальшу акцию на побережу Мармара.

Турки спроваджують що раз то нові війска з Малої Азиї.

Облога Адриянополя.

„Local Anzeiger“ доносить з Букарешту: Положенє в Адриянополї що раз погіршає ся. Чим раз більше дає відчувати ся недостача поживи, наслїдком чого вислали горожани відпоручників до Шікрі паші. За те знаменито держить ся військо. Ш і к р і п а ш а з а я в и в, щ о А д р и я н о п і л ь с а м н і к о л и н е з д а с т ь с я, в р у к и Б о л г а р і в д і с т а н е с я х и б а я к р у м о в и щ е. Вісти з вірогодстойного жерела вказують на се, що Болгария громадить тепер всї свої сили на здобутє Адриянополя і тому відбувають ся тепер під Чаталджою лише менші, малозначні сутички.

Консулї в Адриянополи відновили у амбасадорів домаганє щоби для чужопідданців була утворена невтральна область, або щоби позволено їм вийти з міста через болгарскі становища.

Бомбардованє Скутарі.

З урядового сербского жерела звіщають: На правім крилї колюмна ґен Мартиновича острілювала Діонезіє понизше кріпостий на Тарабошу. Лївe крило, яке дійшло до Шерока, посунуло ся о 200 метрів близше укріплень Тарабошу. Плоти з кільчастого дроту в 12 місцях перервано. З Широкої Гори і Облїки буде дальше відбувати ся бомбардованє Тарабошу. Сербский віддїл війска під проводом полковника Поповича з трома чорногорскими баталїонами, з арматами рушив до Бодіс і напав з силою на ворога. Після відомости з армії наслїдника престола Т у р к и є п о б и т і н а ц і л і й л і н і ї. Чорногорске військо посунуло ся далеко вперед і окружило Барданїол; кажуть, що вже здобуло навіть сю місцевину.

Турецкі полонники потверджують, що Гассан Різа помер і що в Скутарі нема середників, пожива щораз більше дає ся відчувати голод, однак амунїциї є досить.

„Танїн“ пише: Турецкому війску під Тарабошом удало ся по завзятій борбі артилєриї завдати Чорногорцям діймаючий погром і здобути два важні становища, які займала чорногорска артилєрия именно Хероку і Облїк.

Замітне, що прямо щось противного доносять чорногорскі вісти

Горячкові приготовленя Туреччини.

Великий везир оглянув вчера аеродром в Сан Стефано (місцевина коло Царгорода). Зачувати, що буде утворена трета армія, яка візьме участь в операциях в Ґалїполї. Переводженє війска до Ґалїполї і Родосто відбувало ся вчера дальше. Військова управа уживає до сего всїх пароходів, які кружляють в Босфорі.

Турецкі жінки супроти війни.

Онодї 4.000 турецких женщин уладило великі збори, на яких виголошено патриотичні бесїди. Серед бесїдниць була також жінка ґенер. Магмуда Мукдара паші і княжна Мімед. Збори рішили вислати до армії телеґраму, взиваючу жовнїрів именем загалу отаманьских женщин до витренаня в бою. Згромаджені Туркинї вислали рівночасно телеґрами до жінок начальників держав і володїтелїв Европи з протестом проти жорстокостий, звершуваних військами балканьских союзників. В сїй телеґрамі в жалких словах відкликують ся женщини до шляхотности і людскости супруг европейских державців, щоби причинили ся до зломаня тих жорстокостий.

Нові мирові переговори.

Бувший великий везир Гаккі паша конферував вчера з великим везиром. Як зачувати, одержав він поручене вести урядові мирові переговори з балканьскими відпоручниками, з якими зустрінув би ся в Букарештї. Одним з балканьских відпоручників був би болгарский посол в Букарештї.

Просимо відновити передплату.

НОВИНКИ.

— **Календар.** Ві второк: руско кат.: Ігнатия Б.; римо-кат.: Лукияна. — В середу: руско-кат.: *Трех Сьвятих*; римо-кат.: Модеста і Евг.

— **Про Лисенкове сьвято в Станїславові** пишуть нам: Сьвітскі панове закидають нам, сьвященики, особливо із станїславівскої епархії, що не беремо участи в народних обходах, театральних виставах та концертах, які они устроюють і що взагалї усуваємо ся від народної роботи. Ідучи раз улицею побачив я великий афіш, з якого відбивали з далека слова: „Лисенкове сьвято“. Приступив я близше і відчитав богату програму, з котрої не можна було нїяк вносити, щоби се сьвято могло обидити католицкі чувства слухача. Щоби збити закид сьвітских панів, що сьвященики відтягають ся від патриотичних манїфестаций, рішив ся я пійти на „Лисенкове сьвято“, тим більше, що і многі инші сьвященики постановили бути на концертї. Та на жаль стрінула всїх учасників велика несподіванка. По вступнім слові, яке виголосив в прекраснім, високо патриотичнім дусї з питомою собі красноречивостию директор др.

С а б а т, наступив сильно разячий диссонанс. Ото прелеґент п. Ґадзіньский (укінчений фільософ — як менї сказано) так як би нарочно хотїв затерти піднесений настрій публики, зачав говорити нї звідси — нї звідти про Шопенгавера, буддизм, нїрвану, Бога, фатум, сатану. Що він хотїв через те сказати, годї собі навіть уявити, бо п. прелеґент і сам може не знав, чого хотїв. Но все таки можна було пізнати, чим душа молодого прелеґента пересякла і які ідеї стане він колись ширити. Та і на сім не скінчило ся, бо хор заспівав нам „Гуса“, хоч в проґрамі було зазначене, що мають співати „скорбну думу“. Ще нинї звучать менї вимовлені в співі слова: „а на апостольскім престолї“... Тож я зарік ся ходити на будуче на такі концерти, а вина за се, що сьвященики усувають ся, спадає на нельояльне поступоване деяких аранжерів подібних манїфестацій. На нинї кінчу, хоч є ще богато фактів, які би варто навести, бо они мусять кровавити серце католика і народолюбця. — *Сьвященик.*

— **Українско-польскі переговори.** „N. Fr. Presse“ доносить, що в справі соймової виборчої реформи прийшло підчас онодїшних переговорів до зближеня межи Поляками а Українцями. Українцї домагають ся 62 мандатів, а Поляки годять ся дати вже 61, а навіть 62. Перепону становлять лише консерватисти, які домагають ся, щоби до постанов зміни про вибори до громадских і повітових рад, треба було квалїфікованої більшости трох четвертих, або двох третин голосів. С надїя, що і на сїй точцї прийде небавком до порозуміня.

— **Похорон кардинала Наґля.** Надзвичайно величаво відбув ся в пятницю по полудни похорон кардинала Наґля. Перше покроплене тїла відбуло ся в архіепископскій палатї в кімнатї послухань. Відси перенесено тїло до церкви св. Степана. На подвірю палати уставив ся тимчасом похід. Творили его вихованцї захоронок, служба, католицкий Союз, жіночі і мужескі монаші чини, заграничне і віденьске духовеньство, богослови, пралати, віденьска капітула, архіепископи і епископи. Перед самою домовиною ішов кардинал Скрбенски, а за домовиною мати і сестра покійного, дальше епископ суфраґан Пфлюґер, посадник Вайскірхнер, разом з містопосадниками, міською радою і ин. При звуках дзвонів всїх церков столицї удав ся похід до церкви св. Степана. Тут явив ся в заступстві цїсаря архікнязь Карло Франц Йосиф, члена цїсарского дому, перший шеф секциї в міністерстві заграничних справ бар. Мачіо в заступстві ґр. Берхтольда, який з причини перестуди не міг виходити з дому, дальше спільні міністри Кробатін і Біліньский, міністер предсїдник ґр. Штірґк разом з членами кабінета, двірскі достойники, ґенералїция, нам. Дол. Австриї, предсїдник полїциї, много членів аристократиї і т. д. Коли кард. Скрбенски покропив в другe тїло і відправив похорон, занесено домовину до каплицї св. Варвари, де буде она вмурована в ґробницї.

— **З Петербурга** принїс телеґраф таку вість: „В сальонах ґрафинї Ігнатієвої відбуло ся засїданє, посьвячене виключно г а л и ц к и м с п р а в а м. Епископ Антонїй обговорював положенє православного (??) населеня Галичини і с т р о г о к р и т и к у в а в д і я л ь н і с т ь м и т р о п о л и т а Ш е п т и ц к о г о“. Можемо додати до сеї телеґрами, що від хвилї замкненя Сандовича і Гудими в тюрмі вже два рази мали всї православні епископи Росиї довірочні наради над галицким православєм. В одній з нарад брав участь Ілечко, православний дурисьвіт, який втїк перед арештом до Росиї. Важні порученя видано почаївскому ігуменови, який має окремих граничних гонців з селян по сїм і по тім боцї кордону. Фактом є, що застановлено висилку сьвіжих православних сил, яких ще минувшого року пляновано вислати в більшій числї. Спаралїжованє намірів росийскої православної пропаґанди приписують в Петербурзї Ексц. Митрополитови, тому проти его особи і дїяльности звертає ся весь ґаїв.

— **З Мазурщини** пишуть нам: Доси ми мали лиш українських гайдамаків, а тепер вже й Мазури стають гайдамаками. Треба буде конечно просити посла Будзиновского або Трильовского, щоби внесли в парляменті інтерпеляцию, щоби Мазури не присвоювали собі імени гайдамаків і їх прав. Але, що кождe руске внесенє перепадає, тому і се, здає ся, стрінe ся зі страшною опозициєю всепольского блъоку, бо в нїм будуть добачувати „ograniczenie praw kultury polskiej“. Тому Мазури остануть „hajdamakami“. Се ствердив „wiec Polek“ в Новім Санчи, на котрім одна „obywatelka“ жалувала ся на Мазурів, що они вже острять на „panów noże“, кажучи: „niech no tylko zacznie się wojna — a my już damy żydom i panom“. — От так то грозить Полякам нещастє від їх „poczciwego ludku“. Так! так! панове, перше обтешіть свого Мазура і зробіть з него чоловіка, а не кидайте громів на наш спокійний украіньский нарід. Ідіть з T. S. L. на Мазури а не між наш нарід, бо від ваших Мазурів грозить вам небезпека а не від наших добрих людий. Їм ставляйте „kapliczki“ а не по наших руских селах, бо наші церковцї і духовеньство і без вас умієрелїґійно провадити свій нарід. — *T. C.*

— **Відповідь царя нашому цїсареви** вже є в руках кн. Гогенльогого і він нинї привезе єї до Відня. Всїляково про неї говорять. Приміром франкфуртский „Generalanzeiger“ мав одержати вісти, що посольство кн. Гогенльогого в Петербурзї не удало ся. Загально звертало увагу, що кн. Гогенльоге не заїхав, як се є звичаєм при подібних нагодах, до царскої палати, лише до австро угорскої амбасади. Кн. Гогенльоге не одержав від царя запрошеня на родинний обід. На обідї, виданім в честь князя в австро угорскій амбасадї, не явив ся Сазонов. За те петербурский дописець берлїньского „Tagblatt-y“ твердить, що лист цїсаря до царя принято в Царскім Селї дуже добре.

— **Попав ся під замок** русофільский аґітатор Ілия Ґошовский, зелїзничий маґазинєр в Станїславові і на судовій розправі, яку сими днями перезедено, одержав 3-місячну покуту у вязниці. Судовим приговором стверджено, що намовляв він до дезерциї і сповнив обиду монарха. „Прикарпатскій Руси“ сеї вини ще за мало і питає: „а гдѣ шпіонство?“, почуваючи за ним ще й таку провину; та в судї про се нїчого не знали.

— **Монахинї-герої.** В Сан Антонїно, в державі Тексас, вибух огонь в домі сиріт, який удержували монахинї. В одній хвилї обняв огонь весь дім, де находило ся 87 дїтий. Три монахинї почали ратувати старші дїти і лишили ся при житю. Пять инших монахинь з найстаршою Марією Розістер з Ірляндиї на чолї, кинули ся до спальнї немовлят, щоби їх винести або спустити до ратункових сїтий. Хотяй огонь припікав, не уступали, доки не виратували з моря полуміни всїх дїтий з виїмком двох. З тими останними геройскі монахинї найшли смерть в огни. Справдї гарне, геройске дїло!

— **Переписка Редакциї і Адмінїстрациї.** *Авторови дописки п. з. „Анальфабетизм в адмінїстрациї „Свободи“.* Если ви вислали цїлорічну передплату на „Свободу“ і мимо Ваших реклямацій часописи не діставали, то витягнїть з того послїдовности. Вчити адмінїстраторів „Свободи“ писати адреси без похибок ми не будемо. Порадьте їм, записати ся на курс неграмотних. — *Вп. І. Р. в Ч.* Уживані почтові значки належить передавати при нагодї найблизшому кружкови У. П. Т. Прислані нам значки варта найвисше 6 сот., а почтова оплата коштувала Вас з ковертою 47 сотиків. Чи оплатило ся?

Оповістки.

— **В „Рускій „Бесїдї“ у Львові** буде дня 12. с. м. заходом „Рускої Захоронки“ дїточий баль. Початок о 4. год. по пол. Вступ 50 сот. від особи.

— **З Ярослава.** Заг. збори тов-а взаїмного кредиту „Добробит“ відбудуть ся дня 21. лютня о 2. год. в льокалї тов а.

— **З Монастириск.** Надзв. заг. збори тов-а „Народна Спілка торговельна“ відбудуть ся дня 23. лютня о 3. год. по пол.

— **Заг. збори тов-а „Львівска Русь“** відбудуть ся дня 16. с. м. о 5. год. у власній домівцї.

— **З Яворова.** В салї „Нар. Дому“ відбудуть ся дня 15. с. м. вел. вечерницї з танцями. Стрій вечерковий. Початок о 8. год. вечер. Дохід на укр. прив. ґімназию в Яворові.

— **З „Достави“.** Всїх Високопреподобних Отців, які останними днями одержали письмо з „Достави“ з дописею Товариства св. Ап. Павла, або его дістануть в найблизших днях, п р о с и м о д у ж е у в а ж н о п р о ч и т а т и, бо се справа незвичайної ваги в нашім народнім відродженю, а при тім дуже хосенна для наших церков.

Всячина.

— **Замітна бібліотека.** В Царгородї находить ся бібліотека, в своїм роді без сумнїву одинока і містить ся в прибудівцї славного мечета св. Софії. Через повні віки не мав нїхто до неї доступу, тепер однак з повстанєм нового напряму в Туреччинї, дозволено на доступ до неї не лише Туркам, але і чужинцям. Після віродостойних вістий, заложив сю бібліотеку в 1150. р. султан Магмуд, а відтак побільшали єї его наслїдники. Має она ледви 2000 томів і тим замітна, що нема в нїй нї одної печатаної книжки, але самі лише рукописи, межи ними деякі дуже вартісні. Після турецкого звичаю нема в нїй також катальоґа, але рукописи є уложені по найбільшій части без нїякого ладу на полицях, обведених сильними дротяними кратами. Головно цїнні рукописи, з яких деякі мають по 3.000 лїт віку, є уміщені в дорогих шафах також дуже старих. Много рукописий не можна відчитати, бо писані є старотурецкою мовою, яка є тепер зовсім незвісна.

— **Приписи їзди і ходу.** З причини частих нещасливих випадків у Відні, по причині необережної і легкодушної їзди, видала тамошна полїция новий вельми строгий правильник для дорожкарів і шоферів. Кромі сего видала она також приписи і для осіб, які ходять по хідниках. Віденцї ходили доси так, як ходять ще й тепер по малих містах, де є много місця, а мало людий, се є проходжували ся по хідниках, то в право, то в лїво, оглядали ся, приставали перед виставами, або задержували ся на середині хідників, щоби поговорити зі знакомими. Після нового правильника мають Віденцї держати ся все лївої сторони, а полїция береже, щоби сей приказ точно виповняти. Тому не раз можна почути у Відні з уст сторожа безпеки слова: „Links gehen!“

— **Остання медична нагорода Нобля** 200 тисяч корон дістала ся американьскому хірурґови Олексї Карельови, професорови інститута Рукфелєра в Новім Йорку. Карель з уродженя є Французом і свої студиї покінчив на лїоньскім університеті. Добре знали там всї замкненого в собі молодця, який день в день аж до зачиненя бібліотеки слїпав над книжками. Ізза его недоступности уважали его диваком. Розказують про него, що раз заступаючи неприсутного проф. Пузета, якого був учеником, опровадив по хірургічній клініці якесь товариство ученых, яким так заімпонував теоретичним і практичним знанєм, що его уважали самим професором. Коли однак учені з повагою почали сходити із сходів, Карель в прияві всїх сїв на поруче і зїхав по нїм на долину. Тому, що у вітчинї не міг сейчас по скінченю студий одержати місця примария, поїхав до Америки, звідки від часу до часу доходили до Европи вісти про его „чудесні“ операциї. В научнім сьвітї звісний є Карель з сего, що удало ся ему удержати при житю клїтинку, виняту з орґанїзму. Те хнїку своїх досьвідів розвинув і видосконалив він до сеї степени, що невтаємниченому методa его мусить видати ся прямо чародїйною. Переміщуванє цїлих орґанів, або їх частий належить у него до найзвичайнїйших річий; повно є в інститутї Рукфелєра — якого Карель є директором і всевладним паном, звірят, що мають чужу нирку, або чужий жолудок. Чудом інституту, а ймовірно одним з чудес сьвіта є серце курки, яке поміщено в слоїку в відповідно приладженій течі, бє поволи ще сто днїв по винятю з тїла первісної власнички. В найновійших часах удало ся Карельови, як пише „Journal of American Association“, удержати при житю цїлі системи орґанів. Виняв з тїла крілика серце, легки, утробу, жолудок разом з частию тонкої кишки, нирку і селезїнку і помістив все разом в воздусї огрітім до 78° Ц. Цїла ся збірка орґанів тревала при житю. Легки провітрювано штучно, серце било правильно, кишка випорожнювала ся, не уставало видїлюванє жовчи і кишкових соків. Однак богато з недовірєм приймає досьвіди Карела, уважаючи его чоловіком, що дуже легко важить ся на все.

— **Верді Французом.** Дня 10. жовтня 1913 р. припадає сотна річниця уродин композитора Йосифа Вердіє. На думку париского „Figara“, повинно ся славного композитора „Аіди“ вшанувати так само як в Італії, також і у Франциї, бо він є лише з назвища Італїйцем, а в дїйсности Французом. В 1808. р. прилучив Наполєон князївства: Парму, Піяченцу і Ґвасталю до Франциї, роблячи з них департамент Таро, так, що в 1813. р. була місцевина Ронколе, в якій уродив ся Верді, французкою громадою, яка належала до департамента Таро. Префектом сего департамента був Діпо-Дельпорт. Округ сей заступало в французкім законодатнім тій по черз 6 відпоручників.

— **Ориґінальна заліжка.** Минулої недїлї стояв на одній з найлюднїйших площ в Льондонї убого одїтий чоловік з пачкою банкнотів по 5 фунтів штерлїнґів, які продавав прохожим по пензови за штуку. Прохожі однак минали бідака рівнодушно, думаючи, що се божевільний, або що банкноти є фалшиві, або лише реклямові образки. Банкноти однак були зовсїм правдиві, а бідаком сим був звісний в Льондонї драматичний артист Е. Гурне, який заложив ся з директором одного з театрів, що Льондонець дасть ся отуманити перпому лїпшому обманцеви, що захвалює голосно свій інтерес, а омине бідака, продаючого хоч би найправдивійші 5-фунтові банкноти по пензови Заклад звучав, що артист Ґ., переодягнений за бідака, мав продати на улицях міста протягом 2 годин що найменше 15 банкнотів. Тимчасом по упливі того часу Ґ. вспів продати всего 3 банкноти і виграв заліжку. Замітити належить, що з трех проданих банкнотів два набули чужинцї, які лише хвилево перебували в Льондонї, а лише один дістав ся Льондонцеви, який дав бідакови пенза, не знаючи навіть, що купує.

Жаука, умілість і письменьство.

Іван Верхратский.

Наша правопись.

(Дальше).

При писаню чужих слів (головно латиньских і грецких) есть певна розмаїтість. Здає ся, одностайности в писаню чужих слів не буде. Тепер і пишуть трояким способом: ї (лїтература, унїкат), і (архів, академічний) та и (президент, стипендист) або і мішано в тім самім слові: університет, мілїтаризм. Др. С. Томашівский дорадж у є всюди писати и, покликуючись на много виразів з чужих язиків взятих, у люду вживаних, де і, грецке *ι, υ, η*, віддає ся голосівкою и. Той спосіб писаня, здає ся менї, був би о д в і т н и й. Здає ся, лучше було би все рівно писати: л и т е р а т у р а, у н и к а т, а р х и в, а к а д е м и ч н и й, п р е з и д е н т, с т и п е н д и с т, у н и в е р с и т е т, м и л и т а р и з м (от в остатнім слові пишемо: милитаризм, Militarismus — „милитаризм“ нїхто не пише!)

В чужих словах шкільна правопись приписує писати **ія** (мумія), **їя** (манїя) і **ия** (нация). Я-б предкладав писати скізь **ія**. Отож: м у м і я, м а н і я, н а ц і я, с т а ц і я, м а т е р і я, м а т е р і я л ь н и й, А в с т р і я, Р о с і я, Ф і н л я н д і я, а в с т р і й с к и й, р о с і й с к и й, с т а ц і й н и й.

Покликуване на чужинців, котрим має бути ся або та наша вимова просто „комічна“(!), зовсім ничеве. Правопись ладимо для себе, а не для чужинців. Чужинцї і без того мало дбають про наш язик і мало знають его. Розумів ся, тому правопись зовсім не винувата. Русин з часта глубоко бере на міли. Чому так мало наш язик зацїкавлює чужинців? Коли наші предки так гарно господарили, що майже все стратили, що становить добро народа, коли навіть межи нами і тепер в таких жалких обставинах панує незгода і колотня — якже-ж і жадати від чужинців, щоби дуже нашим язиком занимались? чи мали-б з того яку користь? Навіть межи славяньскими ученими нераз бував, що язик руский знають недостаточно, звичайно як „братів“ пригноблених і бідних. Наше руске **г** (h) читають часто як росийске **г** (g). Один ческий учений, фільольоґ славяньский, говорить про говор долівский, наче б той говор **а** місто **е** мав з польского(!?) і подає в доказ нїби то польскі форми, з котрих рускі мали уробити ся, такі, я к і в п о л ь с к і м н і к о л и н е б у в а ю т ь (sic!) (Докладнїйше не можу подати, бо не маю тої статї під рукою). Як руский нарід розвине ся, як чужинцї з ним війдуть в близші зношеня (торговельні і инші), тогдї навчать ся (не для забавки а з потреби) по руски і присвоять собі

нашу правопись, хоть би она була трудніїша від анґлійскої.

Що до віддаваня в правописи чужого l за помічю **ль**, як фільольоґія, Вальони, Льондон.., як тепер в школах приписує ся і майже всї в Галичинї вживають, або самим **л**, як пишуть Українці, есть неодностайність. Я б був за писанєм: філолоґія, Валлони, Лондон..., як се подає і др. Томашівский.

Писане приложникових закінченій на ский, цкий. Після шкільної правописи вживають ся форми: руский, український, паньский. Ті форми в Галичинї переважно вживані мають етимольоґічне оправданє. Перші народовці галицкі писали 1862., 1863., 1864. р.: „ми руські, а не рускі“ — те нашло тогдї у молодежи живий одзвук. Всї писали „руський“. Але придивім ся тому без пристрасти. Головний клич походив від тогдїшних редакторів „Вечерниць“, „Мети“ ...і то саме ві Львові, де всї Русини говорять (подібно як переважно в Галичинї) руский, а не руський, руска церков, руске свято. У переважної части Галичан „руський“ виговорює ся яковь неприродно, так що дійсно аж разить. Українці (коло Киева) говорять: руський, панський, козацький... зовсїм легко і природно. Те говоренє „ми руські, а не рускі“ давало лише притоку „Старорусинам“ до висміваня тої і инших форм народних. Др. С. Томашівский есть за формами: панський, український... В Галичинї пр. в говорі гуцульскім есть панский (декуди навіть панцкий), сокілский... Я поважаю всї форми вживані у люду, але радив би в книжках уживати форм тепер в школї і декотрих галицких виданях принятих: руский, паньский, український, козацкий...

Яка „фальшива анальоґія“ в писаню духовеньство? Єсть то форма зовсїм правильна: доуховьнъ+ьство=доуховеньство=духовеньство; — подібно також: панъ+ьскъ+и=паньский; панъ+ьство=паньство.

„військо, пасовиско“ форми місцеві неправильні.

„иньший“ форма правильна, але мало де вживана; в письмі завладїла загально вживана форма: инший.

Чи питанє, зїлє, весїлє, житє, чи питанне, зїлле, весїлле, житте або чи питання, зїлля, весїлля, життя (іменяк ч. вд.) чи бурак, чи буряк і много инших річей менше важних полишимо на пізнїйше.

Бачимо у дра С. Томашівского велике залюбованє в рідній язицї, та, по нашій думцї, трохи за горячо говорить; те іменно чудує, коли зважимо, що правопись річ змінна і така, про котру шкода дуже паленїти.

*

Небавом проговорив в „Дїлї“ (ч. 210. з 17. вересня і ч. 211. з 18. вересня) др. Смаль-Стоцкий в двох статях: „В справі нашої правописи“. Др. Смаль-Стоцкий звісний в своїх невтомних праць для Руси буковиньскої. Єсли тут в дечім не согласимося з д-ром Смаль-Стоцким, то з гори застерігаємо, що виявляємо тут лише нашу думку, иншої цїли нї проти Смаль-Стоцкого, нї проти кого другого не маєм. Справедливо зазначує др. Смаль Стоцкий, що вираженя „правописна анархія“, „правописне безголовє“, „розпучливе становище педаґоґів в школї“, „у нас в теперішних обставинах просто неможлива річ навчити учеников правильно писати“ і тим подібні вискази в статях д-ра С. Томашівского переборщені і здїйстностию мало згодні. Але і сам попадає в подібну пересаду, кажучи, що міг би я подумати про той нарід, що тепер всїма силами заходить ся здобути собі університет, а не може собі дати ради з своєю правописею“. Університет, а правопись — то предся дві річи зовсїм одмінні і з собою не суть в звязи. Був час не так дуже давний, коли то Нїмцї сварили ся, чи писати teutsch чи deutsch. І через якийсь час писали тоє слово на початку одні буквою t, другі буквою d, аж в кінци другий спосіб писаня став загально вживаний. Саме у той переходовий правописний час і література і численні нїмецкі університети дуже красно розвивали ся, нїмецка література, нїмецка наука ярко засіяли в Европі і нинї займають одно із первих місць в світї.

Дальше проводить др. Смаль-Стоцкий свою річ так, що властиво не подає нич нового, тілько опирає ся на своїй граматицї, котру і в правописи вважає яко єдино можливу і незмінимy. Що тикає ся закінченя ови, то таки, по нашій думцї, прихилити ся-б на сторону д-ра Томашівского. Але се річ не великої ваги, чи написати лїсови чи лїсові, те жадного впливу не може мати на літературу, на язик і пр.

Про закінченя ский, цкий була вже в горі бесїда.

(Дальше буде).

Телеґрами

з дня 10. лютня.

Відень (ТКБ). Вчера перед полуднем приняв цїсар в Шенбрунї премієра Лукача на одногодиннім окремім послуханю. Премієр зложив звіт про теперішні політичні справи. Відтак приняв Лукач шефа секциї кабінетної канцеляриї Вікенбурґа і відвідав міністра заграничних справ ґр. Берхтольда. По полудни вернув Лукач до Пешта.

Відень (ТКБ). Кн. Ґогенльоге вернув нинї рано з Петербурга. Зачувати, що привіз відповідь царя на лист цїсаря.

Відень. Ґр. Берхтольд лежить в ліжку з причини сильної перестуди.

Царгород (ТКБ). Турецкі дневники доносять, що Болгари застановили вчера вечером бомбардованє Адріянополя. Болгари мали також вицофати ся зі становищ коло Буляір.

Будапешт. „Budapesti Hirlap“ доносить, що небавком прийде до заключеня болгарско румуньского порозуміня. Болгария відступить Румунії місто Силїстрию а околицею поділять ся обі держави. В заміну за се признасть Румунїя Болгариї відповідні материяльні відшкодованя в сумі 300 міл. лей.

Царгород (ТКБ). Шеф Курдів, Хан-Мурад бей, оголосив відозву до Курдів до борби на житє і смерть за вітчину.

Суез (ТКБ). Турецкий малий кружляк „Гамідіє“, пливучи з Червоного моря, прибув до перского заливу.

Харбін (Пет. Аґ.). В місті Янґтсеґан, недалеко корейскої границї, зворохобила ся залога, убила полковника Вана і знищила місто. Власти скоронили ся в росийскім і японьскім консулятї.

Мексик (ТКБ). Вибухла тут військова ворохобня. Ворохобники заняли народну палату і прилюдні будинки. Заполонено Мадеру.

Господарскі, промислові торговельні вісти.

Комунїкат Краєвого Союза для збуту худоби з торгу у Львові дня 5. лютня 1913.

На нинїшний торг зігнано: Волів штук 38, бугаїв 12, коров 106, ялівника 180, телят 203, безрог 299; разом 838 штук.

Плачено за метричний сотнар живої ваги т. є за 100 кґ.: за опасові воли 96 до 108 К, за бугаї 80 до 94, за корови на заріз 56 до 94, за ялівник 54 до 96, за телята 86 до 114, за безроги 100 до 112 К.

Комунїкат Краєвого Союза для збуту худоби з торгу на рогату худобу у Відні, дня 4. лютня 1913.

Загальний згін виносив 13.070 штук. З того доставлено з Галичини 4.871 штук.

Цїни: Безроги галицкі, молоді, легкі, Пріма 120 до 126 К, тяжкі і товсті, Пріма 120 до 130, середні і гірші 106 до 118, старі і вибраковані 96 до 110 К.

Тенденция: Згін сей був супроти попереднього о 3534 молодих безрог, як також о 1.051 безрог тяжких слабший. З причини слабого згону при досить живім попиті плачено безроги молоді загалом о 12—16 сот. більше. Безроги товсті також піднесли ся на цїнї в Пріма сортах о 8 сот. а середних і гірших о 10 сот.

Спілки приналежні до Краєвого Союза для збуту худоби у Львові доставили 61 штук на 13.070 штук, проданих через Хлїборобску Аґенцию для продажи худоби.

З днем 1. лютня с. р. отворено
господарско-торговельну спілку
„Злука“
склад рільничих знарядів, всякого рода добірного насїня, штучних навозів і т. д.
в Станїславові ул. Галицка.
Братя Хлїбороби Станїславівщини, купуйте всьо, чого Вам треба, тільки в „Злуцї“ — бо в тім Ваша користь!!
491(10)

КІНО „КОПЕРНІК“
Sans-Rival
ул. Коперника ч. 9
у Львові.
Представленя відбувають ся щоденно від год. 4 до 11. В неділї і сьвята від 3 до 11.
— — **Добірна програма.** — —
489

= **Хто ще не має** образа Вїзд Б. Хмельницкого до Киева“ зволить ласкаво поспішити ся з замовленєм. Цїна: К 10 (люксусове К 16 на вичерпаню) пересилка К 1·20. Відповідні рами зі склом, оправою і опакованєм: сальонові К 12, дубові і золоті по К 16, магоньові і плюшові по К 20, спеціяльні К 28. Замовляти на адреси: І. Павлик або М. Кривецкий, Львів, Ринок 10, а також „Сокіл-Батько“ Львів. Руска 20. Полекші в сплатах.

Поручаємо книжку: *О. Стефан Білиньский*
„Матеріялїстичний сьвітоґляд в кругах шкільно молодежи, єго причини і наслїдки“.
Цїна 50 сот. (почтова оплата 5 сот.) Набувати можна в книгарнї Наук. Тов-а ім. Шевченка у Львові, Ринок 10, або у автора, катехита ґімназиї в Жовкві.
Чистий дохід на „Ювілейну Захоронку ім. о. Маркіяна Шашкевича в Яворові“.

Брошуру:
Йосиф II. чи Ян Казимир?“
(з нагоди сьвяткованя мнимої 250-літної річници єствованя Львівского Університету).
можна набути в Адмінїстрациї „Руслана“ і в книгарнї Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові по 30 сот. за примірник.

Асекуруйте своє майко від огню
в „Днїстрі“!
Кождий Русин повинен асекуровати ся від огню, щоби на случай пожежі не понести страти, бо достаток одиниці то добробит цїлого народу.
Кождий Русин повинен асекурувати ся тілько в рускім товаристві взаїмних обезпечень
„ДНЇСТЕР“
Нема жадного иншого руского товариства асекурацийного, тілько один
„ДНЇСТЕР“
„ДНЇСТЕР“ рахує найдешевші оплати заобезпеченя **селяньских будинків.**
„ДНЇСТЕР“ звертає кождорічний чистий зиск своїм членам; на рік 1911 виносить зворот 10%.
„ДНЇСТЕР“ оцїнює та виплачує шкоди по огни скоро і ретельно, а до комісиї запрошує все двох господарів на оцїнателїв.
„ДНІСТЕР“ дає підмоги **руским школам і бурсам**, де виховують ся селяньскі дїти.
Люди асекуровані в „ДНІСТРІ“ можуть дістати позичку у всїх великих Банках і в Товаристві взаїмного кредиту „Днїстер“.
Власні фонди „Днїстра“ виносять з кінцем 1911 року 3,353.305 корон.
„ДНІСТЕР“ приймає обезпеченя на житє у всїх догідних комбінациях (на дожитє, посмертні капітали, посаги, ренти).
В „ДНЇСТРІ“ можна обезпечати від крадежи з вломом движимости всякого рода, а товариства кредитові готівку, цїнні папери і векслї за дешевою оплатою премії.
Адреса „Днїстра“: Товариство взаїмних обезпечень „Днїстер“ у Львові, у власнім домі ул. Руска ч. 20.

Рух зелїзничих поїздів

обовязуючий з днем 1. мая 1912 р. після часу середно-европейского.

Замітка. Поїзди поспішні означені грубим друком. Години нічні від 600 вечером до 559 рано означені підчеркненєм чисел мінутових.

Відїзд зі Львова

з головного двірця:

До Кракова: **12**35, 3·40, **8**·22, 8·35, **2**·05§), **2**·45, 3·45*), 5·46†), 6·05, **7**·00, 730, 11·10.
*) до Ряшева. §) від 15/5 до 30/9 включно що дня. †) до Мшани.
До Підволочиск: 6·10, 10·35, §**2**·16, **2**·27, 2·50†, 8·40, 1113.
†) до Красного. §)від 15/5 до 30/9 включно що дня.
До Черновець: **2**50, 6·10, **9**·15, 9·37,**2**·25, 3·05*), 6·28†), 7·58*), 11·00.
*) до Станїславова. †, до Коломиї. *) до Ходорова кождого попереднього дня перед неділею і сьвятом.
До Стрия: 6·00, 7·30, 10·02 §), 1·45, 6·50, 11·25.
§) Від 16/6 до 8/9 включно лише в неділю і рим.-кат сьвята.
До Самбора: 6·58, 9·05, 3·50, 10·56.
До Сокаля: 7·35, 2·21, 8·00, 11·35*)
*) до Рави руской (лише в неділї).
До Яворова: 8·40, 5·45.
До Підгаєць: 5·55, 4·53.
До Стоянова: 7·55, 6·00.

з двірця „Львів-Підзамче“:

До Підволочиск: 6·25, 10·55, **2**·29*), **2**42, 3·07†), 9.01, 11·30.
†) до Красного. *) від 15/5 до 30/9 включно що дня.
До Підгаєць: 6·09, 1·21*), 5·15, 10·40§).
*) лише до Винник. §) до Винник лише в суботу і неділю.
До Стоянова: 8·12, 6·17.

з двірця „Львів-Личаків“:

До Підгаєць: 6·28, 1·40*), 5·36, 1059§).
*) лише до Винник. §) до Винник лише в суботу і неділю.
Поїзд поспішний зі Львова до Підволочиск відїздить о год 2 мін. 16 по полудни з перону 2, Нр. сходів II.
Поїзд особовий зі Львова до Красного відїздить о год. 2 мін. 50 по полудни із західного тору перону 4 Нр. сходів IV.
Поїзд особовий зі Львова до Станїславова відходить о годинї 2. мін. 35 по полудни з перону 3 Нр. сходів III.

Приїзд до Львова

на головний дворець:

З Кракова: **2**·22, 5·45, 7·25, **8**·50, 1·10 10·05, **1**·30, **2**·00§), 5·40, 7·25†), **8**·25, 9·50
*) з Тарнова, §) від 15/5 до 30/9 включно щодня, †) з Мшани 15/6 до 30/9 включно щодня.
З Підволочиск: 7·20, 11·30, **1**·50§), **2** 15, 305. 10·30, 10·48†)
†) з Красного, §) від 15/5 до 30/9 включно щодня.
З Черновець: **12**·05, 5·15§), 5·45†), 740, 10·25*), **1**·55, 5·52, **6**·26, 9·34
*) зі Станїславова, †) з Коломиї, §) з Ходорова кождого слїдуючого дня по неділи і сьвятї.
Зі Стрия: 7·28, 11·40, 4·25, 6·45, 10·19 §. 11·00
§) від 16/6 до 8/9 включно лише в неділї і римо-кат. сьвята.
З Самбора: 7·50, 9·55, 2·10, 8·30
Зі Сокаля: 7·10, 1·25, 7·57
З Яворова: 8·12, 4·20
З Підгаєць: 11·10, 10·20
Зі Стоянова: 10·01, 6·30

на дворець „Львів-Підзамче“:

З Підволочиск: 7·01, 11·11 **1**·30*), **2**·00, 5·10 10·12, 10·31†)
†) з Красного, *) від 15·5 до 30·9 включно щодня.
З Підгаєць: 7·26*) 10·49, 6·29*) 10·01, 12·00§)
*) з Винник, §) з Винник лише в суботу і неділю.
Зі Стоянова: 9·21, 6·11

на дворець „Львів-Личаків“:

З Підгаєць: 7·08*), 10·31, 6·11*), 9·41, 11·43§)
*) з Винник, §) з Винник в суботу і не

Льокалькі поїзди.

з головного двірця:

До Брухович: що дня: 6·02,

на головний дворець:

З Брухович: що дня 6·55.

Видає і відповідає за редакцию **Семен Ґорук.**

З друкарнї В. А. Шийковского у Львові.